

Голові разової спеціалізованої
Вченої ради Національного університету
«Одеська політехніка» Міністерства
освіти і науки України за спеціальністю
281 «Публічне управління та
адміністрування», доктору наук з
державного управління, професору
Саханенку С. Є.

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри публічного управління та регіоналістики Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка», кандидату наук з державного управління, доцента **Піроженко Наталії Вікторівни** на дисертацію **Орлової Алли Іванівни** за темою: «Механізми реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» Міністерства освіти і науки України на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми роботи. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом обумовлює новий характер відносин між державою і громадянськістю, диктує необхідність запровадження європейських правил та підходів до цих відносин на основі закріплених в Угоді принципів. Крім того, значний вплив на реалізацію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства (ДП СРГС) справляє співпраця між організаціями громадянського суспільства України і громадськими організаціями держав – членів Європейського Союзу.

Реформа децентралізації, що розпочалася у 2014 році, передбачала передачу значної частини повноважень та ресурсів від державних органів органам місцевого самоврядування і створення на цій основі базового суб'єкта місцевого самоврядування – спроможної територіальної громади.

Під час збройної агресії росії проти України, яка розпочалася у 2014 році й перетворилася у широкомасштабне вторгнення у 2022 році, громадянське суспільство, включаючи волонтерський рух, стало одним із ключових факторів оборони, невід'ємною складовою стійкості та адаптивності українського суспільства до кризових умов. А співпраця та партнерство між владою, армією і громадянським суспільством стала цементуючим фактором стійкості Української держави.

Сучасна державна політика має виходити з того, що активне, впливове і розвинене громадянське суспільство відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін, розвитку належного врядування в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення.

Сучасна ДП СРГС відрізняється своєю комплексністю, взаємозалежністю її механізмів та інструментів, високим рівнем інституційної насиченості публічного сектору в реалізації основних напрямків і розв'язанні ключових завдань. Усе це зумовлює складність управління процесами формування та реалізації ДП СРГС в умовах недосконалості механізмів її реалізації.

Тож процес реалізації в Україні ДП СРГС потребує теоретичного обґрунтування і розробки дієвих механізмів, вдосконалення відповідного інструментарію у цій сфері, що і здійснює авторка у своєму дослідженні.

Нові наукові результати, їх обґрунтованість та достовірність. Дисертаційна робота виконана Орловою Аллою Іванівною самостійно, всі наукові результати та науково-практичні рекомендації отримані на базі особистих досліджень, у т.ч. у складі тимчасових творчих колективів та робочих груп.

В якості мети дослідження дисертантка обрала теоретичне обґрунтування та визначення шляхів удосконалення механізмів реалізації ДП СРГС в Україні.

У своїй роботі дослідниця з'ясовує сутність, принципи, теоретичні та методологічні засади, основні поняття у сфері ДП СРГС, виокремлює та діагностує механізми реалізації цієї державної політики, виявляє проблеми, які існують у реалізації політики та пропонує шляхи їх вирішення на всіх рівнях публічного управління.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено вихідні положення (завдання, об'єкт, предмет, методологічні і теоретичні основи дослідження, наукова новизна, практичне значення одержаних результатів), які є достатньо виваженими, взаємопов'язаними, логічними й цілком обґрунтованими.

У процесі розв'язання поставлених завдань авторкою було використано комплекс оптимальних методів наукового дослідження, які взаємно доповнювали один одного. Щодо апробації результатів дисертаційного дослідження, заслуговує на увагу їх використання при підготовці проєкту Національної стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки.

У дисертації авторкою проаналізовано значний науковий масив досліджень щодо проблематики сучасних тенденцій врядування й теоретичних концепцій публічного управління та адміністрування, які обумовлюють залучення організацій громадянського суспільства до процесу реалізації ДП СРГС та ефективного використання їх потенціалу для стабілізації соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в державі на основі партнерської взаємодії влади, громадськості та соціально відповідального бізнесу.

Аналіз виокремлення ДП СРГС в окрему галузь державної політики, здійснений авторкою в історичній ретроспективі, дав змогу виявити досягнення та недоліки цього процесу у публічній сфері та запропонувати відповідні шляхи їх вирішення.

Зокрема: визначено особливості нормативно-правового забезпечення процесу реалізації ДП СРГС; розроблено авторську методику багаторівневого бенчмаркінгу у процесі здійснення моніторингу та оцінювання діяльності органів публічної влади щодо впровадження ДП СРГС; розглянуто можливості запровадження та адаптації зарубіжного досвіду реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні відповідно до європейських норм та практик доброго врядування.

У дослідженні вперше на рівні дисертаційних досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» обґрунтовано

комплекс механізмів реалізації ДП СРГС відповідно до мети виконання поставлених завдань. Авторкою запропоновано модель комплексного механізму реалізації ДП СРГС, яка включає три основних механізми – державний, громадський та міжсекторний, а також три координаційні механізми – міжрівневої, міжсекторної та внутрішньосекторної координації на усіх рівнях публічного управління.

Повнота опублікування отриманих результатів та наявність достатньої кількості наукових публікацій. Основні результати дисертаційного дослідження авторки викладено у 32 працях, зокрема в 6 статтях у фахових виданнях, в тому числі одна – у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз, у 5 статтях в інших виданнях та 16 тезах конференцій, а також у 5 аналітичних звітах за підсумками реалізації всеукраїнських проєктів за тематикою дослідження. Матеріали дисертаційного дослідження підтверджено також трьома свідоцтвами про реєстрацію авторського права на наукові праці.

В опублікованих працях здобувачки повністю відображено сутність та зміст отриманих результатів дослідження, їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є цілком достатньою.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування концептуальних підходів та практичних рішень щодо вдосконалення процесу реалізації ДП СРГС в Україні.

Авторкою обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження процесу реалізації ДП СРГС в Україні на основі чого визначено її концептуальні аспекти й удосконалено понятійно-категоріальний апарат у цій сфері.

Виявлено проблеми у сфері реалізації ДП СРГС та запропоновано шляхи їх вирішення, зокрема, на основі моніторингу та оцінювання цієї політики за допомогою розроблених критеріїв та показників.

Цінним надбанням дослідження є розгляд процесу реалізації ДП СРГС на

всіх рівнях публічного управління з урахуванням вимог міжнародного законодавства у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства. Розроблено рекомендації щодо посилення ефективності ДП СРГС в Україні для органів публічної влади всіх рівнів.

Усі результати, які винесено авторкою на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків авторки.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Враховуючи вищезазначені позитивні сторони дисертаційного дослідження, варто відмітити наступні дискусійні питання:

1. В розділі 2.3 дисертації представлена методика багаторівневого бенчмаркінгу та результати її застосування у процесі громадського супроводу реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства-2020. Дана Методика запропонована як інструмент для проведення органами публічної влади оцінювання та самооцінювання процесу реалізації на практиці завдань Національної стратегії. Було б доречним в дисертації зазначити, чи був досвід розроблення та застосування в Україні подібних методик, які стосувалися оцінювання ДП СРГС, і які результати їх застосування.

2. В розділах 1.1 та 2.1 одним із дієвих механізмів реалізації ДП СРГС названо механізм міжсекторальної взаємодії. Для більшої наочності та посилення науково-прикладної складової в цьому питанні було б доречним більше розкрити можливості організацій громадянського суспільства у вирішенні питань соціально-економічного розвитку держави саме в партнерстві з органами влади і бізнесом.

3. У розділі 3.3 дисертаційного дослідження представлена модель комплексного механізму реалізації ДП СРГС в Україні, де зазначено, що основними суб'єктами його реалізації є органи публічної влади, інститути громадянського суспільства та соціально відповідальний бізнес. Враховуючи, що у попередніх розділах дисертації доволі детально описано участь у реалізації

ДП СРГС двох суб'єктів – органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства – було б доцільно приділити більше уваги розкриттю форм участі у процесі реалізації ДП СРГС соціально відповідального бізнесу.

Загальний висновок. Разом із тим, вказані дискусійні питання не зменшують наукової новизни та значимості надбань дисертації. Тож подана на рецензування дисертаційна робота «Механізми реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» здобувачки Орлової Алли Іванівни за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» відповідає вимогам спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам пп. 5-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), Орлова Алла Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

кандидат наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри публічного
управління та регіоналістики
Навчально-наукового інституту
публічної служби та управління
Національного університету
«Одеська політехніка»

Наталія ПРОЖЕНКО